

Monitor 2023

Prenatale screening: de NIPT en structureel echoscopisch onderzoek

---

*Door IQ health, in opdracht van
RIVM-Centrum voor Bevolkingsonderzoek*

Radboudumc

Inhoud

Conclusies	3
Prenatale screening: de NIPT en structureel echoscopisch onderzoek	4
Deelname counseling, NIPT, 13 wekenecho en 20 wekenecho	5
Deelname: trends over de tijd en naar leeftijd	6
Uitkomsten	10
Tijdstip counseling en screening	12
Over deze monitor	13

Conclusies

Cijfers

- In 93,6% van de 170.721 zwangerschappen is een counselingsgesprek geregistreerd in Peridos (93,5% in 2022).
- Deelname NIPT is 67,8% en verder toegenomen ten opzichte van de jaren ervoor (van 46,6% in 2019 naar 57,8% in 2022).
- Het percentage zwangerschappen met de keuze nevenbevindingen bij de NIPT, is toegenomen naar 74,1% (69,6% in 2022).
- Het percentage afwijkende NIPT is 0,5% en vergelijkbaar met voorgaande jaren.
- Deelname 13 wekenecho is verder toegenomen naar 78,0% (75,5% in 2022).
- Deelname 20 wekenecho is met 86,6% licht gestegen (85,6% in 2022).
- Vermoeden afwijking 20 wekenecho van 4,0% is gelijk gebleven (4,0% in 2022).

Aanbevelingen

- Voor de monitoring van het programma prenatale screening (de NIPT en het structureel echoscopisch onderzoek) zijn gegevens nodig over de bevindingen ná de prenatale screening. Deze informatie is, samen met de uitkomst van de zwangerschap, nodig om de kwaliteit van de prenatale screening te bepalen. Deze data zijn niet beschikbaar vanwege voornamelijk juridische knelpunten. Het is van groot belang om hier met alle betrokken partijen aandacht voor te hebben en de juiste condities te creëren om deze gegevens voor het programma prenatale screening beschikbaar te krijgen.

Prenatale screening: de NIPT en structureel echoscopisch onderzoek

---

Sinds 2007 wordt door de verloskundig zorgverlener aan elke zwangere in Nederland die dit wenst informatie aangeboden over het prenatale screeningsprogramma in het zogenoemde **counselingsgesprek**. Het doel van prenatale screening is om zwangeren, die dat wensen, tijdig te informeren over de eventuele aanwezigheid van één of meer aandoeningen bij het ongeboren kind, zodat zij een keuze kunnen maken uit verschillende opties.

Voor de screening op down-, edwards- en patau-syndroom wordt een **NIPT (Niet Invasieve Prenatale Test)** vanaf 10 weken zwangerschap uitgevoerd. Bij de NIPT wordt bloed afgenomen bij de zwangere. Hierbij beslist de zwangere zelf of ze wel of geen informatie wenst over eventuele nevenbevindingen. Het bloed wordt onderzocht in het laboratorium en bij een verdenking op een afwijkende uitslag kan, indien gewenst, worden overgegaan op invasieve diagnostiek. Vanaf 1 april 2023 is de NIPT onderdeel van de reguliere prenatale screening en voor alle zwangeren gratis beschikbaar zonder dat zij mee hoeven te doen aan een wetenschappelijke studie.

Het **tweede trimester structureel echoscopisch onderzoek** (20 wekenecho) bestaat uit een echo tussen de 18 en 21 weken zwangerschap, waarbij de foetus primair wordt onderzocht op lichamelijke afwijkingen. Sinds 1 september 2021 wordt rond de 13^e week het **eerste trimester echoscopisch onderzoek** (13 wekenecho) in onderzoekssetting aangeboden, om de foetus te onderzoeken op lichamelijke afwijkingen. Bij een verdenking op een afwijkende bevinding wordt indien gewenst vervolgdagnostiek door middel van geavanceerd ultrageluid onderzoek (GUO) ingezet. Hierbij wordt het vermoeden op een afwijking wel of niet bevestigd.

Deelname counseling, NIPT, 13 wekenecho en 20 wekenecho

Counseling wordt aan alle zwangeren aangeboden. Vrouwen beslissen zelf of ze willen deelnemen aan een counselingsgesprek. Ook na de counseling kunnen vrouwen kiezen om niet deel te nemen aan de screening. In 2023 is bij 93,6% (n=159.877) van de 170.721 zwangerschappen een counselingsgesprek vastgelegd in Peridos. De mediane leeftijd van de zwangere was 31 jaar. Deelname aan de NIPT is 67,8%. Een 13 wekenecho is bij 78,0% uitgevoerd, een 20 wekenecho is bij 86,6% van de zwangerschappen uitgevoerd. Er zijn vrouwen die geen 13 en/of 20 wekenecho krijgen, maar meteen in aanmerking komen voor diagnostiek (geavanceerd ultrageluid onderzoek type 1 = GUO-1), omdat zij op basis van hun anamnese een verhoogde kans hebben op een aangeboren afwijking bij hun kind.

Tabel 1: Kerncijfers, bereik en deelnamegraad voor 2019 t/m 2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal zwangerschappen ¹	172.223	179.188	180.453	172.212	170.721
Aantal zwangerschappen met counselingsgesprek	155.472	166.347	170.446	160.957	159.877
Bereik counseling (%)	90,2	92,8	94,5	93,5	93,6
Aantal zwangerschappen met NIPT	80.267	91.658	99.516	99.549	115.828
Deelname NIPT (%)	46,6	51,2	55,1	57,8	67,8
Aantal zwangerschappen met NIPT met keuze nevenbevindingen	55.699	62.738	70.712	69.319	85.811
Deelname NIPT (%) met keuze nevenbevindingen	32,3	35,0	39,2	40,3	50,3
Aantal zwangerschappen met 13 wekenecho	-	-	40.206 ²	129.977	133.172
Deelname 13 wekenecho (%)	-	-	69,32	75,5	78,0
Aantal zwangerschappen met 20 wekenecho	149.260	154.751	154.691	147.441	147.799
Deelname 20 wekenecho (%)	86,6	86,4	85,7	85,6	86,6

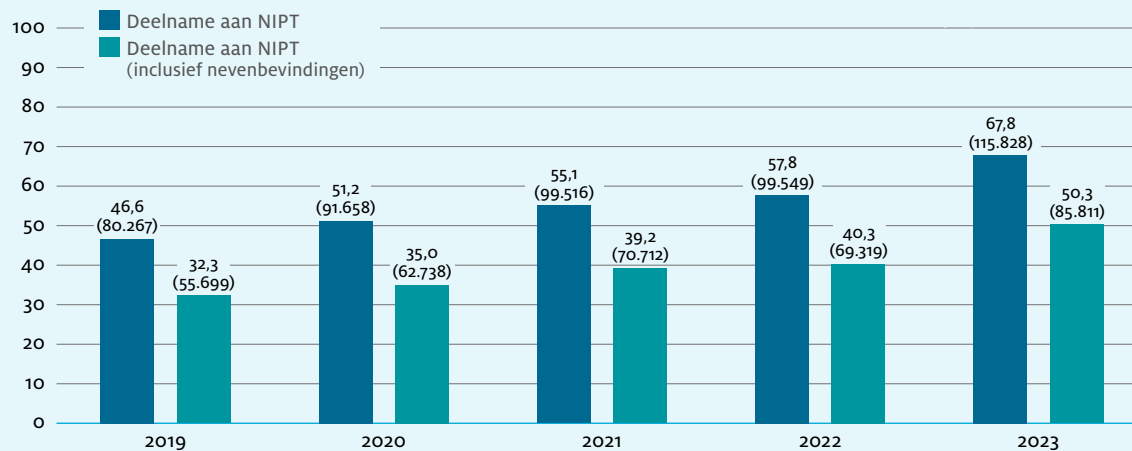
¹ Het aantal zwangerschappen is gebaseerd op de gegevens in Peridos. Deelname en bereik zijn gebaseerd op alle zwangerschappen met een à terme datum 6 maanden na verslagjaar.

² De 13 wekenecho is ingevoerd vanaf 1 september 2021. Het totale aantal zwangerschappen vanaf 1 september 2021 tot en met 31 december 2021 is 58.023. Dit is de noemer voor het percentage deelname aan de 13 wekenecho in 2021.

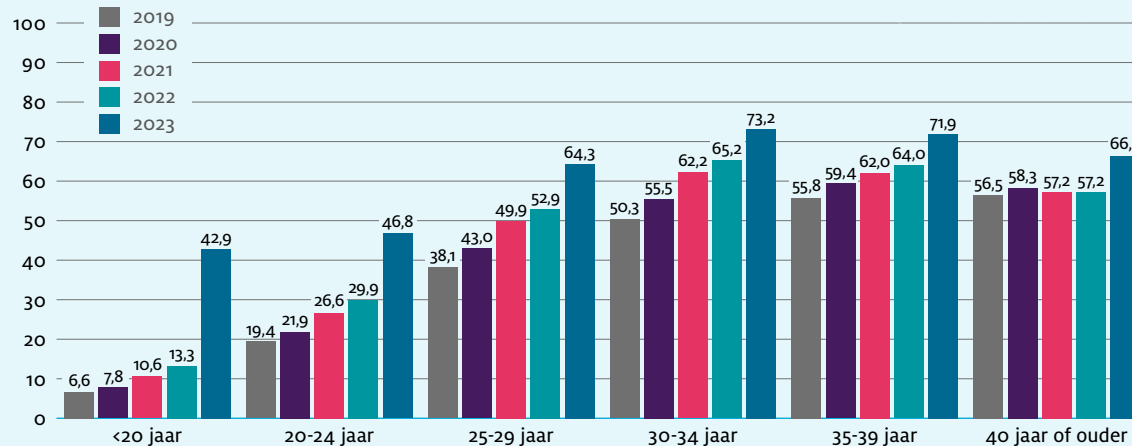
Deelname: trends over de tijd en naar leeftijd

Deelname NIPT

Bij 67,8% van de zwangerschappen is een NIPT uitgevoerd. Bij 50,3% van de zwangerschappen was dit inclusief nevenbevindingen, dit is 74,1% van het totaal aantal NIPT (figuur 1). Met het toenemen van de leeftijd (tot en met 34 jaar) wordt vaker een NIPT uitgevoerd (figuur 2). Daarnaast is er een toename te zien in deelname NIPT in alle leeftijdsgroepen en met name in de jongere leeftijdsgroepen, mogelijk vanwege het feit dat de NIPT in 2023 voor alle zwangeren gratis beschikbaar is gekomen.

Figuur 1 | Zwangerschappen met deelname aan de NIPT in 2019 t/m 2023, % en (n)

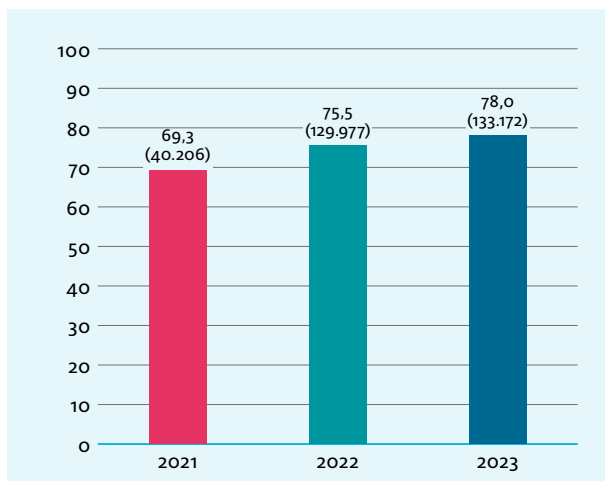
Figuur 2 | Zwangerschappen met deelname aan NIPT per leeftijdscategorie in 2019 t/m 2023, %

Deelname: trends over de tijd en naar leeftijd

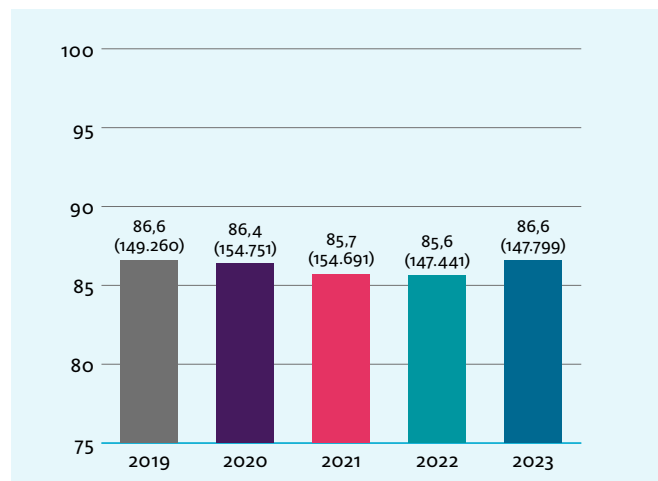
Deelname 13 wekenecho en 20 wekenecho

In 2023 is bij 78,0% van de zwangerschappen een 13 wekenecho uitgevoerd (figuur 3).

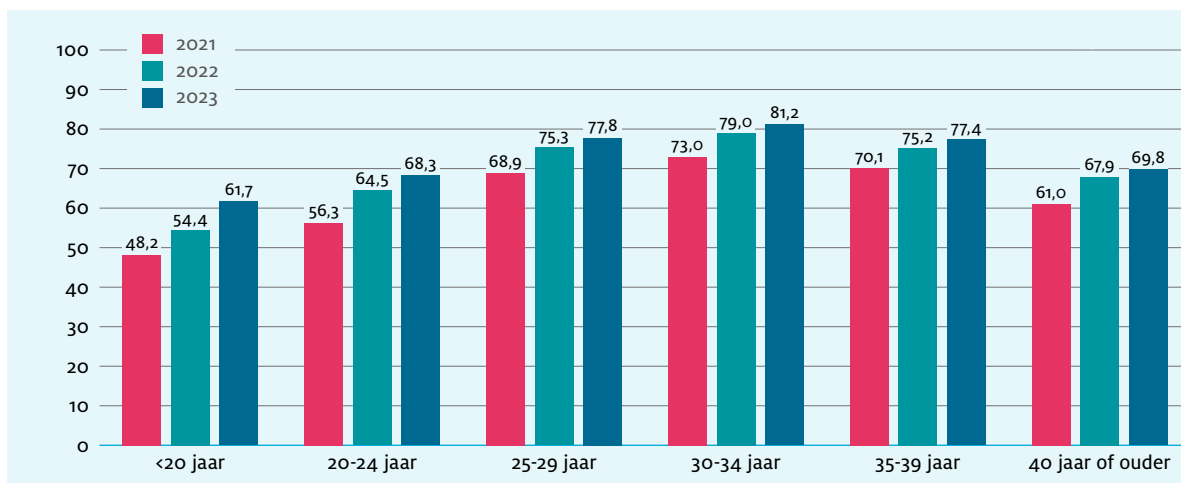
Bij 86,6% van de zwangerschappen is een 20 wekenecho uitgevoerd. Figuur 4 geeft de trend in deelname aan de 20 wekenecho weer over de afgelopen jaren. Wanneer geen 13 en/of 20 wekenecho is uitgevoerd, is mogelijk een medische indicatie gegeven voor het verrichten van een GUO in het eerste trimester, heeft een miskraam plaatsgevonden, of de zwangere heeft afgezien van een 13 en/of 20 wekenecho. Hierover is geen informatie beschikbaar in Peridos. Met het toenemen van de leeftijd vanaf 35 jaar, neemt de deelname aan een 13 wekenecho en een 20 wekenecho licht af, mogelijk doordat oudere zwangeren vaker een indicatie voor een GUO type 1 hebben en daarom minder vaak een 13 wekenecho en 20 wekenecho laten uitvoeren (figuur 5 en 6).

Figuur 3 | Zwangerschappen met deelname aan 13 wekenecho in 2021 t/m 2023, % en (n)

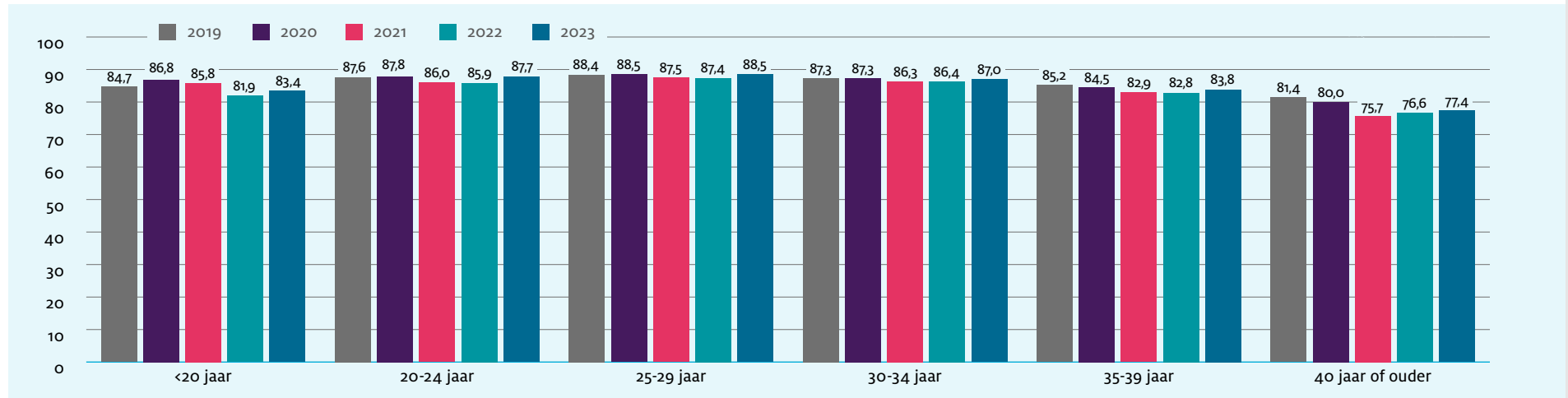

Figuur 4 | Zwangerschappen met deelname aan 20 wekenecho in 2019 t/m 2023, % en (n)

Figuur 5 | Zwangerschappen met deelname aan 13 wekenecho per leeftijdscategorie in 2021 t/m 2023, %

Deelname: trends over de tijd en naar leeftijd

Figuur 6 | Zwangerschappen met deelname aan 20 wekenecho per leeftijdscategorie in 2019 t/m 2023, %

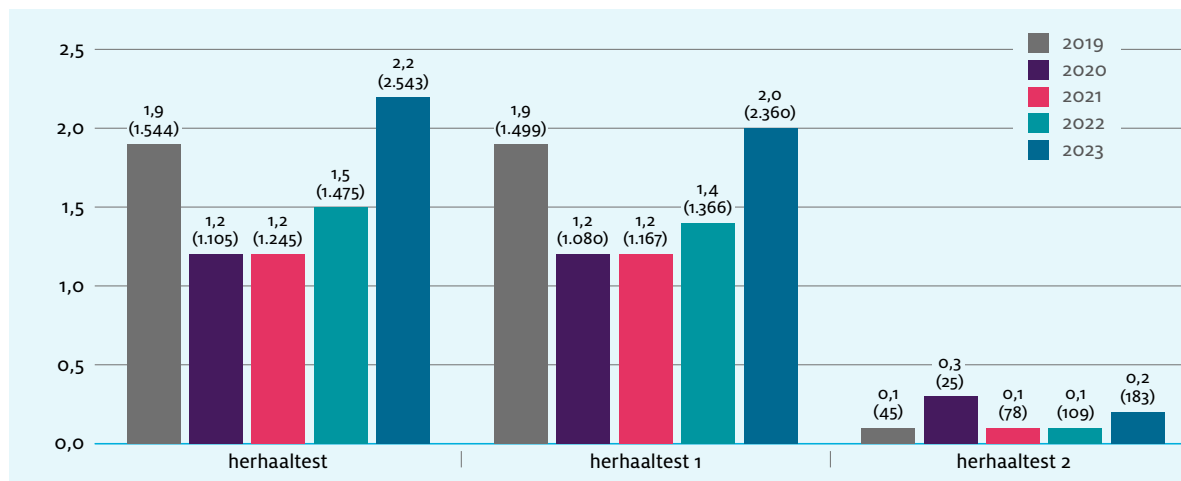

Deelname: trends over de tijd en naar leeftijd

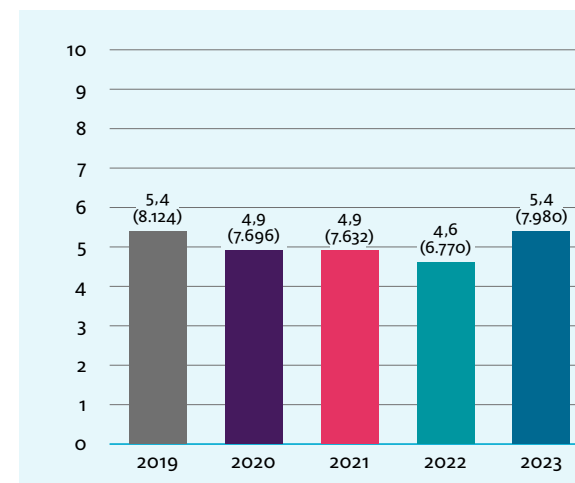
Deelname aan herhaalttest NIPT en herhaalonderzoek 20 wekenecho

Soms geeft de NIPT geen uitslag, bijvoorbeeld omdat er te weinig DNA van de foetus (placenta) in het bloedsample van de zwangere aanwezig is. In dat geval is een herhaalttest nodig. Bij 2,2% van de zwangerschappen is er een herhaalttest NIPT uitgevoerd. De deelname herhaalttest na een eerste NIPT zonder uitslag is 93,6%. Bij 0,2% is sprake van 2 herhaalttesten (*figuur 7*).

Bij een 20 wekenecho kan een herhaalonderzoek nodig zijn, bijvoorbeeld bij een ongunstige ligging van het kind waardoor observatie door de echoscopist niet goed mogelijk is. Het percentage zwangerschappen met een herhaalonderzoek voor 20 wekenecho is 5,4% (*figuur 8*). Herhaalonderzoeken die op dezelfde dag zijn uitgevoerd als de primaire test, worden niet geregistreerd en zijn daarom niet in deze berekening meegenomen.

Figuur 7 | Herhaalttest NIPT: zwangerschappen met een herhaalttest in 2019 t/m 2023, % en (n)

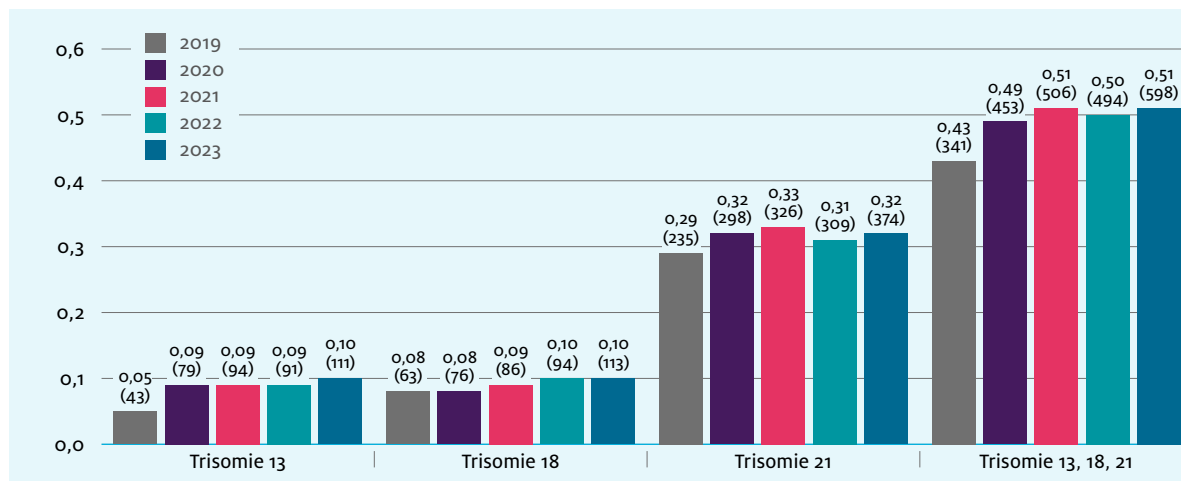

Figuur 8 | Herhaalonderzoek 20 wekenecho: zwangerschappen met een herhaalonderzoek in 2019 t/m 2023, % en (n)

Uitkomsten

Uitkomsten NIPT

In *figuur 9* worden de afwijkende uitslagen van de NIPT gepresenteerd. Het percentage met een afwijkende uitslag voor down-, edwards- of patau-syndroom is 0,51%. Het percentage zwangerschappen met een afwijkende uitslag voor downsyndroom (T21) is 0,32%. Het percentage zwangerschappen met een afwijkende uitslag voor patausyndroom (T13) is 0,10% en voor het edwardssyndroom (T18) ook 0,10%. Het percentage nevenbevindingen is 0,46%.

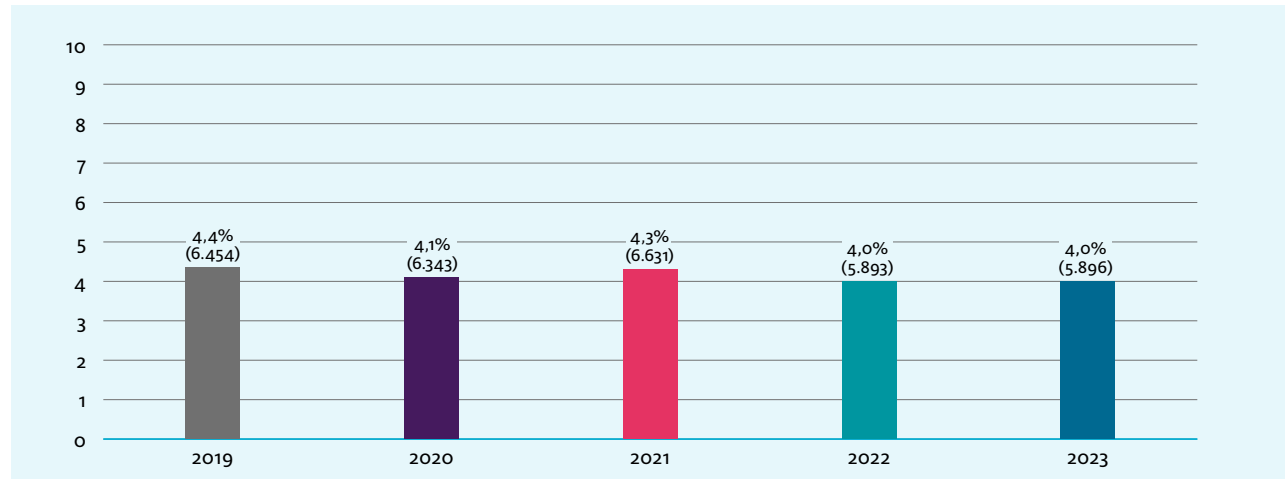
Figuur 9 | Uitkomsten NIPT: zwangerschappen met een afwijkende uitslag voor 2019 t/m 2023, % en (n)

Uitkomsten

Uitkomsten 13 wekenecho en 20 wekenecho

In 2023 was in 1,3% (n=1.713) van de zwangerschappen sprake van een afwijkende 13 wekenecho. Dit is het eerste jaar dat dit berekend wordt en daarom zijn geen trends beschikbaar. *Figuur 10* presenteert de afwijkende uitslagen na een 20 wekenecho. In 4,0% van zwangerschappen is sprake van een afwijkende 20 wekenecho.

Figuur 10 | Uitkomsten 20 wekenecho: zwangerschappen met een afwijkende uitslag voor 2019 t/m 2023, % en (n)

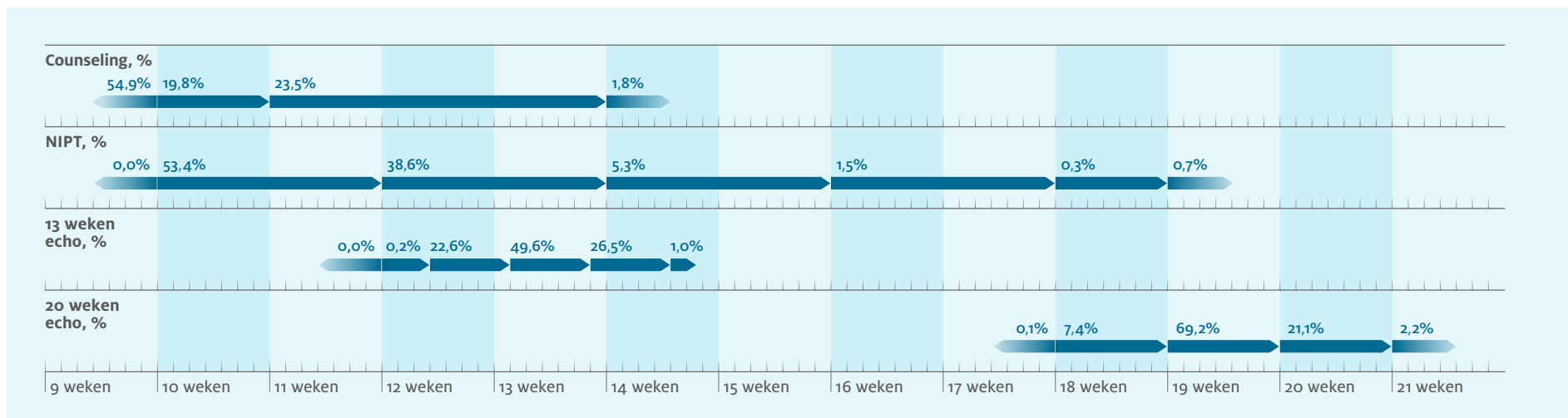
Tijdstip counseling en screening

Counseling

De prenatale screening is bedoeld om zwangeren tijdig opties te bieden. Het op tijd aanbieden van de counseling en de onderzoeken zijn daarin essentieel. Sinds 2017 wordt geen apart counselingsgesprek voor verschillende screeningsonderdelen uitgevoerd, maar is sprake van één counselingsgesprek waarin alle opties besproken worden. In 2023 heeft bij 98,2% van de zwangerschappen het counselingsgesprek voor de 14de week plaatsgevonden (figuur 11). Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

NIPT, 13 wekenecho en 20 wekenecho

De NIPT is in 99,3% van de zwangerschappen voor de 19de week uitgevoerd (figuur 11). In 99,0% van de zwangerschappen wordt een 13 wekenecho voor de 14+4 weken uitgevoerd. De 20 wekenecho is in 97,8% van de zwangerschappen voor de 21ste week uitgevoerd.

Figuur 11 | Tijdstip counseling, NIPT, 13 wekenecho en 20 wekenecho 2023

Over deze monitor

De monitor beschrijft de screening en de uitkomsten van de NIPT, de 13 wekenecho en 20 wekenecho van het jaar 2023. In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voert het Centrum voor Bevolkingsonderzoek (CvB) van het RIVM de landelijke regie over de prenatale screening.

Deze monitor betreft een verkorte versie van de professionalsmonitor, die ook via het RIVM openbaar is gemaakt. In deze monitor zijn in dit jaar geen gegevens beschikbaar ten aanzien van vervolgdagnostiek. Hierdoor zijn alle indicatoren genotypering en GUO komen te vervallen. In de monitor worden trends in indicatoren over de afgelopen vijf jaren (2019 t/m 2023) gepresenteerd. Sommige indicatoren zijn pas later (betrouwbaar) beschikbaar gekomen en trends worden in dat geval over minder jaren weergegeven.

Alle indicatoren zijn berekend op basis van de gegevens over 2023 die per 16 september 2024 in Peridos waren geregistreerd. Peridos is een landelijke database waarin sinds 2010 gegevens worden vastgelegd ten aanzien van de prenatale screening in Nederland. Alle indicatoren zijn op

zwangerschapsniveau berekend. Ten aanzien van de indicatoren bereik en deelname wordt het totaal aantal zwangerschappen als noemer gebruikt, gebaseerd op cijfers in Peridos. In voorgaande jaren zijn CBS cijfers gebruikt om het aantal zwangerschappen te bepalen. De precieze berekening van de indicatoren en details op regionaal niveau staan vermeld in de professionalsmonitor. Ook is een verdere detaillering van indicatoren tijdstip counseling en tijdstip 20 wekenecho in de professionalsmonitor te vinden.

Vanaf 1 april 2017 is de Trident-2 studie gestart waarin zwangeren de NIPT als eerste test kunnen kiezen, dus als alternatief voor de combinatietest. Vanaf 1 april 2023 is de NIPT onderdeel van reguliere prenatale screening en voor alle zwangeren gratis beschikbaar, zonder dat zij mee hoeven te doen aan

een wetenschappelijke studie. In de professionalsmonitor zijn de indicatoren opgesplitst in twee perioden; voor en na 1 april 2023. Sinds 1 september 2021 is de 13 wekenecho beschikbaar.

Door inzet van alle betrokkenen is in de loop van de jaren de registratie in Peridos verbeterd, zowel in kwantitatief opzicht als in kwalitatief opzicht. Hierdoor is echter niet (altijd) duidelijk of bepaalde resultaten van de monitor verklaard kunnen worden door eigenschappen van de registratie en/of daadwerkelijke veranderingen in het screeningsprogramma weergegeven.